

De *do's* en *don'ts* van het voeren

Wat de geit niet kent ...

Het is geen gemakkelijke eter.
Dat is de algemene conclusie als het over het eetgedrag gaat.
De een voerde te schraal, de ander te hard, de derde zocht het in bijzondere producten.
Wat waren de hoogte- en dieptepunten in het 25 jaar voeren van de geit?

Geesje Rotgers

De geit stond van oudsher bekend als een dier dat uit zeer schrale voedermiddelen nog melk wist te produceren. Met dat idee gingen enkele pioniers van de professionele houderij aan de slag... en de mist in. Anderen zagen in de geit een kleine koe die vooral flink gevoerd moest worden. Ook dat kwam de beestjes niet ten goede. Over de kommer en kwel in de beginjaren lezen we bijvoorbeeld in een editie van Veeteelt uit 1986: 'De startende geitenbedrijven ondervinden in het algemeen veel tegenslagen, veel jonge geitjes sterven en de melkproductie valt behoorlijk tegen. In de praktijk blijken voedingsfouten verliezen te geven door ziekten.'
Er is in de loop der tijd gelukkig heel veel verbeterd. Wij blikken met enkele voerspecialisten terug. Wat waren de hoogte- en dieptepunten in de afgelopen 25 jaar? Sommigen zijn al vanaf het eerste uur betrokken bij de sector.

Hans Hazenberg: 'Samen kennis opgebouwd'

Hans (links op de foto) heeft de geitensector zien ontwikkelen. "Geiten bleken heel anders met voer om te gaan dan wij aanvankelijk dachten."

Hans Hazenberg is een geitenspecialist vanaf het eerste uur. Al bijna twintig jaar komt hij voor Boerenbond Deurne bij de geitenhouders. Hij introduceerde voor deze voerfirma de geitenbrok. "Aanvankelijk zetten de geitenhouders hun dieren koeienbrok voor", weet Hazenberg. Dat was geen succes. Zodra het brokje ook maar iets van samenstelling veranderde, wat bij koeien geen problemen opleverde, bleefden de geiten het niet. Geiten zijn bijzonder kieskeurig en houden niet van verandering. "Bij mijn allereerste klant kom ik nog steeds. Samen hebben wij de kennis over de voeding opgebouwd door theorie met praktijk uit te wisselen", vervolgt Hazenberg. "Een van mijn klanten voerde zelfs zonnebloemen. Het kostte de veehouder veel tijd om het gewas met de schoffel onkruidvrij te houden, maar de geiten waren hem er dankbaar voor. Ze waren er dol op en presteerden goed op het gewas. Het mooiste van dit rantsoen was wel de publiciteit – alle kranten schreven erover. De teelt van deze gele bloemen als voedergewas was toentertijd opzienbarend." Het voernieuws van tegenwoordig? Hazenberg: "De nieuwste ontwikkeling is dat geitenhouders losse grondstoffen aankopen en daaruit samen met de voeradviseur een rantsoen samenstellen en optimaliseren." Kostprijs technisch kan dit interessant zijn voor grote bedrijven.

Jan de Kort: 'Wij gingen kijken in Frankrijk'

*"Kijk eens wat een mooie, nieuwsgierige geiten dit zijn!
Dit wijst op een uitstekende gezondheid."*

Honderdvijftig procent geitenspecialist, noemt Jan de Kort van Hendrix UTD zich. Met de komst van de eerste bedrijven, midden jaren tachtig, begon hij al met de advisering. "Iedereen zat toen wat voeren betreft met de handen in het haar." De Kort zocht het geheim vooral in de penswerking. Kennis werd onder meer uit Frankrijk gehaald, bij de befaamde professor Morand-Fehr. "Wij zijn naar hem toe geweest. Een van de belangrijkste adviezen die wij mee naar huis namen, was dat de jeugd- en de penswandontwikkeling zeer belangrijk zijn. We moesten de lammeren zo snel mogelijk op een hoog dekgewicht zien te krijgen. Dit betekende in die tijd een andere aanpak dan we gewend waren van de opfok: eerder en meer krachtvoer en minder ruwvoer. Morand-Fehr toonde ons zijn onderzoeksresultaten: een lam dat op dekleeftijd 40 kilo woog, leverde in de eerste lactatie gemiddeld 100 kg melk meer dan een lam dat maar 35 kilo woog. Binnen Nutreco doen we zelf ook veel onderzoek. We hebben onder andere uitgebreid gekeken naar de zetmeelvertering bij melkgeiten. Hieruit bleek dat geiten totaal anders omgaan met zetmeel dan grote herkauwers. Een geit doet vrij weinig met darmzetmeel; het geeft risico op dunne mest en conditietoename. Op dit moment werkt Hendrix UTD aan een voerconcept voor duurmelkers. "Zo'n 70 procent van de ondernemers hanteert tegenwoordig wel een vorm van duurmelken."

Ward Arts: 'Geit blijft je verrassen'

Ward Arts houdt zich sinds 1985 bezig met de geitensector. Tegenwoordig is hij technisch specialist geitenhouderij bij Agrifirm Feed. De belangrijkste ontwikkeling in de voeding van melkgeiten? "Voor mij is dat het probleem slepende melkziekte. Tegenwoordig komt dat weinig meer voor, doordat we beter op de norm voeren; enerzijds door een stijgende productie, anderzijds door melkcontrole die geitenhouders toepassen." Het grootste verschil met de koe? "Een geit is veel gevoeliger voor smaak dan een koe. Als een geit iets niet lekker vindt, kan het zijn dat ze helemaal niks opneemt. En als ze iets erg lekker vindt, breekt ze daarvoor bijna de stal af! Citruspulp heeft lang het imago gehad niet smakelijk te zijn, tot ik een geitenhouder het in pure vorm aan de geiten zag verstrekken – ze bleken er wild op te zijn. Zo merkte ik bij een andere klant die voor het eerst luzerne ging voeren dat de dieren pas na een week begonnen te eten. Bijna hadden we het voer op laten halen, maar we zijn nog even door gegaan. Een week later waren ze ook hier wild op. We weten nu wel wat geiten doorgaans lekker vinden en wat niet, maar soms kunnen ze je toch nog verrassen."

'Wij gingen ervan uit dat geiten geen citruspulp zouden lusten, maar ze bleken er dol op te zijn'

Erik Koldenhof: 'Van mijn hobby mijn werk gemaakt'

Mengvoerbedrijf Arkervaart-Diervoeding zit inmiddels vijf jaar in de geitenvoerders. Geitenspecialist Erik Koldenhof: "De ontwikkelingen in de geitenvoerders gaan heel hard. De samenstelling van het voer steekt erg nauw en is voor ieder bedrijf anders. Daarom maken wij voor ieder bedrijf een brokje op maat. Alle klanten willen gezonde dieren en goed presteren. Dat is voor ons een hele uitdaging. Wij volgen de bedrijven op de voet en proberen de veranderingen in het ruwvoer zo goed mogelijk op te vangen met de bijbehorende brok. Dat maakt het mogelijk om ziekten te voorkomen.

Onze nieuwste ontwikkelingen op voergebied? Een leverontvetter die wordt toegevoegd aan het voer rondom aflammeren."

Tot 2007 was Koldenhof ook privé actief in de geiten, hij was een fervent liefhebber en fokker van de Nederlandse zwartbonte melkgeit. "Ik heb meegedaan aan regionale, provinciale en nationale keuringen. Op dit moment heb ik nog vier zwartbonte geiten bij mijn vader op de boerderij. Zodra ik een huis heb met meer ruimte, hoop ik de fokkerij weer voort te zetten. Ik ben blij dat ik van mijn hobby mijn werk heb kunnen maken."

"Sinds 1990 ben ik betrokken bij de fokkerij van de Nederlandse Zwartbonte melkgeit en in 2003 heb ik van mijn hobby mijn werk gemaakt."

